

W I L L I A M S Z E K S P I R
ZŁOSKROMIENIE
ZŁOSNICZY

TEATR IM. S. JARACZA W ŁODZI

KIM JEST SZEKSPIR?

Tak naprawdę wiadomo o nim niewiele. Biografowie wypełniają luki w życiorysie Szekspira, posługując się dedukcją, spekulacją i wyobraźnią. Skrajni sceptycy twierdzą, że autorem przypisywanych mu utworów był zupełnie kto inny, ktoś, kto wolał nie zdradzać swej tożsamości.

Wątpliwości opierają na niedowierzaniu, iż człowiek pochodzący z prowincjonalnego miasta i nieposiadający żadnego wykształcenia akademickiego mógł władać zasobem ok. 20 000 słów, dowodzącym znajomości dziedzin tak zróżnicowanych, jak prawo, medycyna, astronomia, historia, sprawy militarne i dworska etykieta. Tezę tę umacnia brak jakichkolwiek zachowanych rękopisów, a wzmianki, które przetrwały o twórcach mniej znaczących, są liczniejsze niż o nim samym.

W XIX w. sir Francis Bacon, elżbietński eswita i mąż stanu, został uznany za fantom Szekspira, gdyż jego odniesienia do Biblii i klasyków starożytnych wydały się zbliżone z występującymi w niektórych sztukach dramaturga. Jednak kandydatka ta nie strzymała się długo i pod koniec wieku nowym „Szekspirem” ogłoszono Christophera Marlowe'a. Zwolennicy tej tezy twierdzili, że Marlowe upozorował swą śmierć w 1593 roku, zbiegł do Włoch i wysłał swe dzieła pośrednikowi nazwiskiem William Szekspir. Znacznie mocniejsza wydaje się dziś kandydatka Edwarda de Vere, 17. hrabiego Oxford, którego dzieła znalazły odbicie we wczesnej twórczości Szekspira.

Był wykształcony, miał wysokie pochodzenie i niezbędne doświadczenie oraz dobry powód, by występować pod innym nazwiskiem: za nieodpowiednie uznawano wówczas, by arystokrata parzył się nieeleganckim rzemiosłem pisarskim.

Stratfordianie – jak nazywani są obrońcy dramaturga ze Stratfordu nad Avonem – wskazują na co najmniej 50 zachowanych wzmianek łączących Szekspira z jego sztukami. Ostateczny dowód stanowi dla nich Folio I (pierwsze wydanie dzieł zehranych z 1623 r.).

Pierwsze znaczące komentarze dotyczące Szekspira pochodzą od Bena Jonsona. W odzie pochwalnej zamieszczanej w Folio I nazwał Szekspira „duszą wieku”. Nie znaczy jednak, że podchodził do jego talentu bezkrytycznie. Przysnawał mu jednak, iż w swych dziełach „zawsze więcej dawał powodów do zachwytu niż nagany”. Niespełna 40 lat później poeta i dramaturg John Dryden zauważył, że Szekspir był niekonsekwentny, „czasami płaski, mdły” i zbyt oddany zahawom słownym, lecz „mimo to zawsze wielki, gdy wymagała tego okazja”.

Miłośnicy Szekspira byli również podzieleni: czy powinno się go czytać jak poetę, czy słuchać i oglądać jak dramaturga. Angielscy krytycy długo pozostawali pod wielkim wrażeniem poezji Szekspira, lecz jego teatralne „okcesy” niektórych niepokoiły. Pod koniec XVIII w. w Niemczech zaczęto przekonywać się do Szekspira przede wszystkim jako do twórcy dramatów, a pogląd ten powoli zaczął przyjmować się i w Anglii.

Na początku XIX w. poeta i filozof, Samuel Taylor Coleridge, zgodził się z tym, że „nierównowaga” nie wynikała u Szekspira z braku dyscypliny, lecz stanowiły wytwór nierównowagi inteligencji. Z początku XX w. krytyk Andriw Cecil Bradley odnalazł w głównych bohaterach Szekspira odbicie kondycji człowieka, zauważając, że bohaterowie jego tragedii są stworzeni z materii, jaką możemy odnaleźć w sobie”.

Mimo, iż wielkość Szekspira została powszechnie uznana, niektórzy znaczący pisarze nie chcieli dołączyć do pochwalnego chóru. W XVIII w. Wolter twierdził, że Szekspir był „naturalny i wysublimowany, lecz miał nie więcej niż za grona dobrego smaku i znał nie więcej niż jedną regułę dramatu”. Sto lat później Tolstoj wspominał rozczarowania, towarzyszące pierwszej lekturze Szekspira: „Nie tylko mnie nie zachwycił, lecz wzbudził nieodpartą wstręt i znudzenie”.

W XX w. krytycy i reżyserzy teatralni niestannie szukali nowych interpretacji jego dramatów. Do najbardziej nowatorskich zaliczał się wkład Freuda, który skupił się na rzekomym kompleksie Edypa u Hamleta. Jego podejście pozwoliło uczonym i krytykom analizować Szekspira i jego postacie przez każdy z możliwych pryzmatów, od marksizmu po feminizm. W ostatnich dekadach poglądy akademickie na Szekspira zdominowała niemal naukowa analiza.

Niektórzy tradycjonalisci obawiają się, że teoria literatury i produkcje „konceptualne” podważyły uznanie zarówno dla melodyjnej poezji Szekspira, jak i dla czystej przyjemności płynącej z jego fabuł. Z drugiej strony, widoczna jest tendencja powrotu do esencji jego dramatu, czyli do sceny, aktorów i ich zdolności poruszania widzów samymi słowami Barda ze Stratfordu. Najwyraźniej Szekspir jest tym, kim czynią go kolejne pokolenia.

Sutki Szekspira wraz z datami powstania:

Król Henryk VI. Część I (1589–1590)

Król Henryk VI. Część II,

Król Henryk VI. Część III (1591)

Tragedia Ryszarda III (1593)

Edward III, Titus Andronicus, Komedia omyłek,

Poskromienie złoŹnicy, Dwaj panowie z Werony (1594)

Stracone zachody miłości, Tragedia Ryszarda II (1595)

Zycie i śmierć króla Jana, Romeo i Julia, Sen nocy letniej (1596)

Kupiec wenecki, Wesole kumoszki z Windsoru, Król Henryk IV. Część I (1597)

Król Henryk IV. Część II (1598)

Wiele hałasu o nic, Jak wam się podoba, Juliusz Cezar, Zycie Henryka V,

Hamlet (1599)

Wieczór Trzech Króli (1602)

Wszystko dobre, co się dobrze kończy (1603)

Otello, Miarka za miarkę (1604)

Król Lear (1605)

Macbet (1606)

Perykles, Korjolan, Tymon Ateński, Troilus i Cressida,

Antoniusz i Kleopatra (1608)

Cymbelin (1610)

Opowieść zimowa, Burza (1611)

Słowna historia życia Henryka VIII (1613)

Dwóch szlachetnych krewnych (1614)

POSKROMIENIE

ZŁOŚNICY

OPIEKA
ARTYSTYCZNA
WALDEMAR
ZAWODZINSKI

OBSADA:

KATARZYNA
KATARZYNA CYNKE

BIANKA
MONTKA BADOWSKA

BAPTYSTA
MINOLA
MARIUSZ SANITERNIK

GREMIO
JAN HENCZ

HORTENSIO
BOGUSŁAW SUSZKA

TRANIO
MICHAŁ JARMICKI

LUCENCIO
MICHAŁ FILIPIAK

PETRUCHIO
IRENEUSZ CZOP

GRUMIO
MARIUSZ SIUDZIŃSKI

BAKALARZ
PIOTR KRUKOWSKI

VINCENCIO
STANISŁAW KWAŚNIAK

WDOWA
GRAZYNA WALASEK

DEKORACJE
MAREK BRAUN

KOSTIUMY
BARBARA WESOŁOWSKA
KOWALSKA

REŻYSERIA ŚWIATŁA
KRZYSZTOF SENDKE

WSPÓŁPRACA SCENOGRAFICZNA
GRZYGORZ NÓWAK

ASYSTENT REŻYSERA
JAN HENCZ

INDICJENT SUFLER
EWA NÓWAK

OPERATORZY ŚWIATŁA
LULIA GŁAZEWSKA-GMACH
TOMASZ GMACH

OPERATOR DŹWIĘKU
SEBASTYAN TORZEWSKI

PREMIERA
NA DUŻEJ
SCENIE

MARZEC
2007 ROKU

TEATR IM. S. JARACZA W ŁODZI

DYREKTOR NACZEJNY
WOJCIECH NOWICKI
DYREKTOR ARTYSTYCZNY
WALDEMAR ZAWODZINSKI
SEZON 2006/2007

WWW.TEATR-JARACZA.LODZ.PL
MECENASEM STRONY INTERNETOWEJ JEST SFERA

REDAKCJA PROGRAMU
EWA DROZDOWSKA
PROJEKT GRAFICZNY
MARIUSZ GRZEGORZEK
FOTO
TYMOTEUSZ LEKLER
DTP
BEATA GRABSKA
DRUK
HOSSA DRUK

Drukarnia
Solariss
Sp. z o.o.

